

עלון דברי חיים לפרשת ויגש

כלי הקודש. וזה לך האות והסימן שאין כאן כל פירוד ושנאה...

ואז כששמע יעקב דברים אלו, מיד "ותחי רוח יעקב אביהם..."

בעל הערוך לנר

"ויאסור יוסף מרכבתו ועל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו"

וברש"י: "וירא אליו" – יוסף נראה אל אביו.

מה מתכוון רש"י לומר במילים "יוסף נראה אל אביו"? וכי לא ברור מאליה שזו כוונת הפסוק?

אלא, יש כאן כוונה מיוחדת, והיא: שאף על פי שיוסף לא ראה את אביו במשך 22 שנה, ובלי ספק היה משתוקק עד מאד לראותו, בכל זאת מצות כיבוד אב ומילוי רצונו מילאה כל כך את ליבו עד שבאותם רגעים חשב רק על אביו ולא על עצמו, וכל כוונתו בשעה זו היתה רק שהוא ייראה אל אביו, ועל ידי כך יתרונו לבו של יעקב, ולא שאביו ייראה אליו!

בשם רבי נפתלי טרופ זצ"ל

"ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה"

ופירש רש"י: "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה. ולכאורה צריך להבין: א' למה מכל ירדת יעקב ובניו ומשפחותיהם למצרים מוכירה התורה רק את הפרט הזה? ב' מהו הלשון "להורות"? ג' מפני מה היה צריך לשלוח את יהודה קודם – יגיעו כולם יחדיו גשנה ויקימו בית מדרש?

איתא במגילה כי דין עיר מוקפת חומה נחשב, רק אם בנו את החומה לפני שבנו את העיר, אבל אם בנו את העיר ורק אחר כך את החומה – אין זה נחשב לעיר מוקפת חומה. ולכאורה מה הנפקא מינא מה קודם למה, הרי יש חומה לעיר, ודי בכך שתיקרא עיר מוקפת חומה?

אלא, ההסבר הוא: עיר שישבו בה בלי חומה, היישוב לא תלוי בחומה, וגם אם הוקם שם אח"כ חומה, החומה היא רק תוספת שמירה, אבל אם קודם הוקמה החומה, אז כל מי שבא לגור שם, זה על דעת החומה – ללא זה אף אחד לא היה מגיע לגור שם, בלי החומה אין זה ישוב כלל.

ואיתא בפסחים על הפסוק בשיר השירים "אני חומה ושדי כמגדלות", ש"אני חומה" – זו תורה.

ולפי זה יובן מה שהקשינו: יעקב אבינו בא "להורות" לבניו שהתורה אינה רק חומה שמגינה, אלא בלי תורה – בלי בית מדרש אין היישוב נחשב כלל!

"ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי...ויפג לבו כי לא האמין להם. וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם" ובמדרש אמרו שאמר להם יוסף: אם יאמין לכם הרי מוטב, ואם לאו אתם אומרים לו, בשעה שפרשתי ממך, הלא בפרשת עגלות המשכן הייתי עוסק, הדא הוא דכתיב "וירא את העגלות ותחי רוח יעקב אביהם".

ונשאלת השאלה, יעקב אבינו שומע כי יוסף בנו חי ובריא וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים – האין זה מספיק להחיות את רוחו, שתשרה עליו רוח הקודש? ואיזה שייכות יש לפרשת ה"עגלות" עם החייאת רוחו הטהורה – ואפילו לא יזכור איזו פרשה אחרונה למדו – מה בכך?

בפרשת נשא כתוב שבימי חנוכת המשכן, הקריבו הנשיאים כל אחד קרבן לבדו, ואילו את העגלות שעליהן נשאו כלי הקודש – הביאו ב' נשיאים ביחד, כדכתיב "עגלה על שני הנשיאים". ומה הטעם בכך?

אלא, שעבודת ה' דורשת ב' פרטים: יחידיות והתחברות! מצד א' על כל יחיד לאזור עוז וגבורה עילאית לעבוד את קונו בכל כוחו, אך לא די בכל, עבודת היחיד צריכה להתחבר עם עבודת הרבים, "איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק", כי עבודת היחיד מגיעה לשלימות כאשר היא מצטרפת אח"כ עם הרבים, אגודה א' לעשות רצון אבינו שבשמים.

כן הנשיאים בהבאת קרבנותיהם, רמזו את ב' הדברים הללו. כל אחד טרח בעצמו להביא את קרבן חינוכו – שורו, אבל את העגלות שעליהם נשאו כלי הקודש, הביאו שנים שנים – להורות את חשיבות ההצטרפות. וכבר כתב הספורנו שם וז"ל "עגלה על שני הנשיאים" – לאות אחווה ביניהם, אשר בזה יהיו ראויים שתשרה שכינה ביניהם, כמו שכתוב "ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל".

ועל פי זה יש לבאר כך: יעקב אבינו, אף לאחר שנודע לו כי יוסף חי לא הסתפק בשמועה טובה זו, כי ידע יעקב אבינו כי שלימותן של עם ישראל תלויה באחדות, ומה גדל צערו בעת שהאחים היו פרודים, ולכן כל זמן שלא השתלמו במידה זו של אחווה וריעות, אין רוח הקודש שורה עליהם.

אך יוסף ידע כל זאת, הוא חשש שמא באמת יסרב אביו להאמין כי עטרת האחווה הוחזרה ליושנה, לכן אמר להם, כדברי המדרש – "ואם לאו אתם אומרים לו, בשעה שפרשתי ממך, הלא בפרשת עגלות המשכן הייתי עוסק" – ושם הרי למדנו, שאף שכל נשיא הביא את קרבנו יחיד לבדו – בכל זאת, הצטרפו הנשיאים שנים שנים, בהבאת ה"עגלות", משום שרק בהצטרפות ובהתחברות יחדיו יינשאו

לכן שלח מהר את יהודה לפניו להקים בית מדרש לתורה בכדי שיוכל הישוב להיקרא עיר מוקפת חומה – תורה...

לבוש מרדכי

“וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים”

במסכת פסחים כתוב: שלוש מטמוניות הטמין יוסף הצדיק במצרים. אחת התגלתה לקורח, ואחת התגלתה לאנטונינוס בן אסוירוס, ואחת שמורה לצדיקים לעתיד לבוא.

מרן רבי יוסף שלום אלישיב זצ”ל בספרו דברי אגדה מבאר גמרא זו בדרך רמז:

א’ האוצר הראשון שהטמין יוסף במצרים, מידת הטהרה והצניעות שלמרות טומאתה של הארץ ואנשיה, ולמרות היותו בחברת אנשים ריקים הלהוטים אחרי תאוות מבוזות, בכל זאת שמר על עצמו בקדושה ובטהרה. והמסקנה היא – הצניעות תשמר בכל מקרה ובכל מצב.

אוצר זה התגלה בימי קורח כשהוא ועדתו עברו את כל הגבולות וחלקו על משה ועל תורה מן השמים, ובכל זאת ענין הצניעות היה ללא פשרות, כאשר ראו שאשתו של און בן פלת גילתה את שערך, מיד הוציאו אותו מחבורתם.

ב’ האוצר השני שהטמין יוסף היה עמל התורה גם במצב של גלות ועבדות, כמו שכתוב בחז”ל שאפילו בשעה שהיה משרת את פוטיפר, “מלחש ונכנס מלחש ויוצא”, היה שונה בלימוד.

אוצר זה נתגלה בימי אנטונינוס, כמו שכתב רש”י בבבא מציעא דף ל”ג, משרבו תלמידי שמאי והלל וכו’, מתוך עול שעבוד מלכויות וגזירות שהיו גוזרים עליהם, ומתוך כך לא היו יכולים לתת לב לברר דברי החולקים עד ימיו של רבי שנתן הקב”ה לו חן בעיני אנטונינוס מלך רומי, ונחו מצרה ושילח וקיבץ כל תלמידי ארץ ישראל ועד ימיו לא היו מסכתות סדורות וכו’, וסידרו המסכתות וכו’, עיי”ש ברש”י. אם כן, מטמון זה התגלה לאנטונינוס.

ג’ האוצר השלישי שהטמין יוסף במצרים היה אוצר האחוה. למרות כל מה שעשו לו אחיו, לא התנקם בהם, אלא קרא להם ואמר “אני יוסף אחיכם” ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים” ועוד ועוד.

ואומר הגרי”ש, אך אוצר זה כנראה שמור לצדיקים לעתיד לבא...

הגרי”ש אלישיב

פינת ההלכה

“אנכי ארד מצרים ואנכי אעלך גם עלה”

נשאל רבי צבי פסח פראנק בענין חוזה שליחות הנעשה בין מגייס כספים למוסד פלוני, וא’ מהתנאים היה: שאחרי גמר עבודתו חייב המוסד לשלם לו הוצאות הנסיעה בחזרה לארץ הקודש. זמן החוזה נגמר והמשיך עבודתו עוד שנה ומחצה והסתלק לבית עולמו בחוץ לארץ. עתה באו בניו ותבעו מן המוסד לשלם את הוצאות החזרתו לארץ ישראל, כי ציוה לפני מותו שיביאוהו לקבורה בירושלים, אולם המוסד טען שהתנאי היה **אם הוא** יחזור, אבל עכשיו אין זו חזרה, כי לאחר מיתה לא שמה חזרה.

רבינו הביא בהקשר לכך את דברי הגמרא במכות י”א: אמר אביי, נקטינן, נגמר דינו למלכות ומת, מוליכין את עצמותיו לשם, דכתיב “לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן”, ואיזהו ישיבה שהיא בארץ? הוי אומר זו קבורה. עד כאן מדברי הגמרא. ומשמע שגם לאחר מיתה משלים חיובו לגלות, אמנם יש לחלק.

ומציין רבינו, שהגאון רבי אברהם דוד רוזנטל העיר מן הפסוק שלפנינו, שבו הבטיח הקב”ה ליעקב אבינו ע”ה: “ואנכי אעלך גם עלה”, וזה התקיים במה שהביאו אותו לקבורה בארץ ישראל כפי שמובא בחז”ל.

ועיין עוד בזה בפנים בשו”ת הר צבי [חושן משפט סימן כ”ט] **רבי צבי פסח פראנק זצ”ל**

סיפור השבוע

“ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים”

בחודש אב תשס”א הגיע לירושלים יהודי אמריקאי לכמה פגישות עסקים חשובות. לפני שהתחיל את יומו העמוס ניגש למסעדה ברחוב קינג ג’ורג’ כדי לאכול פת שחרית. במסעדה היה תור ארוך, והיהודי היה לחוץ מאד ומדי כמה דקות הביט בשעונו וצקצק בלשונו. היהודי שעמד לפניו בתור אמר לו, אני רואה שאתה ממחר, אני לא ממה, ובכן תעבור לפני. הודה האורח, קיבל את מנתו וישב לאכול.

כשסיים לברך יצא החוצה והתחיל ללכת במעלה הרחוב. אחרי שהתרחק כמה מאות מטרים, שמע לפתע פיצוץ איום ונוראה, מסעדת סבאר, שממש לפני כמה דקות עזב אותה, עלתה בלהבו. 19 יהודים נרצחו, ועשרות נפצעו, הבין היהודי שזה שויתר לו על התור שילם על כך בחייו. הוא רץ למסעדה והתחיל לחפש את מיטיבו. כשלא מצא אותו עבר לחפש בבתי החולים ואחרי יומיים מצא אותו שוכב פצוע קשה בא’ מבתי החולים, שאל האורח את הבן למצבו של הפצוע, ואז אמר לו, דע לך, שאביך הציל את חיי ואני מעוניין לעזור, הוציא את כרטיס הביקור שלו מן הכיס, נתן אותו לבן ואמר לו, כל דבר שיצטרכו נא להודיעו, אני אדם אמיד ומשרדי נמצא בבנייני התאומים בקומה 101, ומה שצריך אשמח מאד לעזור.

כעבור ג’ שבועות מצלצל הבן אל היהודי אמריקאי ואומר שהאב צריך לעבור ניתוח בבוסטון. עברו כמה שעות והאמריקאי אומר סידרתי לכם הכל, רק תודיעו לי באיזו שעה אתם נוחתים כדי שאוכל לקבל את פניכם בשדה התעופה. וביום שלישי כ”ג אלול תשס”א בשעה 8 בבוקר, נסע מיודענו לשדה התעופה כדי לקבל את פניהם של האב ובנו, ובשעה 8:31 נכנס המטוס הראשון לתוך בנייני התאומים בקומה 93. וזו היתה הפעם השנייה שהיהודי הירושלמי הציל את האמריקאי.

ועל זה נאמר “לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים”...

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה **לאה בת רינה** שתחי’

לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com